

Čikagoje gyvenanti rašytoja Vilma Kava: „Gyvenimas sustoja tik tada, kai pats jį sustabdai“

Vaiva Ragauskaitė

Pernai leidyklos „Tyto alba“ išleistas žurnalistės Vilmos Kavos (Kavaliauskienės) debiutinis romanas „Aš tau sakau“ – vis dar tarp populiariausių Lietuvoje. Ar bereikia sakyti, kad dviejų brandžių moterų elektroninio susirašinėjimo istorija sulaukė didelio susidomėjimo ir Čikagoje, kur jau 12 metų gyvena iš Dzūkijos kilusi Vilma.

Kaip jos romano herojų laiškai, taip ir mūsų interviu klausimai ir atsakymai skriejo iš Lietuvos į Čikagą ir atgal. „Gaila, kad nesudėjau besijuokiančių veidukų tekste, nors norėjau daug kur,“ – apgailestavo kvatoklė Vilma. Tad, mieli skaitytojai, Jūsų dėmesiui – interviu su šviežiai „iškepta“ ir jau antrą knygą savo galvoje rašančia čikagiete autore, o „šypsenėles“ susidėliokite patys.

Vilma, neabejoju, jog dauguma Tave pažįstančių man pritars, kad Tavo „firminiai ženklai“ yra plati šypsena, skardus juokas ir žodžio kišenėje neieškojimas. Grynas pozityvas. Iš kur tai – gimtieji Lazdijai, Vilnius ar jau Čikaga to išmokė?

Maniau, esu rami, kukli, nuolanki, kaip sako mano Mamytė, kur padėsi – ten rasi.

Esu dzūkė – tai tarsi Lietuvos ispanė, tad mano genuose užkoduotas širdingas aktyvumas. Mano šeima bendrauja didele gentimi, mums svarbu laikytis vienam kito. Esam dainingi, liežuvingi, linksmi, energingi ir išradingi!

Pritarsiu, emigracija išmoko kitokio požiūrio ir kitokio elgesio. Yra galimybė pasiimti geriausias naujos visuomenės tradicijas, išmokti demokratiškesnio elgesio, pasipildyti atviresniu bendravimu. Kiek duodi, tiek ir gauni.

Papasakok trumpai apie savo šaknis, vaikystę. Kokie ryškiausi tų dienų prisiminimai?

Specialiai knygos galiniame viršelyje paminėjau Lazdijus. Ten gimiau, baigiau mokyklą, išvažiavau ir negrįžau, šeima išsikėlė. Beje, Lazdijų biblioteka vasario mėnesį surengė nepaprastai gražų mano knygos pristatymą, nuoširdus jiems ačiū!

Paminėjau, nes mane visada dirgino kurį laiką miestelyje gyvenusios Salomėjos Nėries negatyvūs atsiliepimai apie Lazdijus – kaip gali kas nors blogai kalbėti apie mano gimtinę?

Pasienyje mes augom kitokie. Mano pažiūras ir pasaulio suvokimą tvirtino Lenkijos žiniasklaida – laisvesnio pasaulio, atviresnių žinių, mažiau tabu, daugiau žmogiškesnio bendravimo.

Dvylikos metų laisvai kalbėjau lenkiškai, išmokusi iš TV. Sakoma, kiekviena nauja kalba atveria daugiau pasaulio. Aš jų moku penkias.

Žurnalistikos studijos Vilniuje – tai sėkmingai įgyvendinta jaunystės svajonė ar greičiau atsitiktinumas, avantiūra?

Man visada svarbiausia mano laisvė. Apsisprendimas atėjo staigiai, rinkausi žurnalistiką, nes atrodė, kad bus nenuobodu, neužpjaus rutina, sutiksiu įvairių žmonių.

Niekada nesigailėjau.

Dabar, sakyčiau, saugiau studijuoti amato dalykus – jais gali lengviau pasinaudoti ir emigravęs. Bet kiekvienam linkėčiau rinktis pagal sielos šauksmą, ne praktiškumą.

Žurnalistiką studijavau įsitraukusi, supratau, ką reiškia posakis „patinka mokytis“. Jaunystė yra lavinimosi laikas, jeigu spėji ir sieki, susiurbi į save žinias, kurios formuoja tavo asmenybę.

Prieš išvykdama į JAV dirbai Žemės ūkio ministerijoje atstove spaudai,

prieš tai – Vilniaus universitete. Leisk atspėti – neišvengta ir nusivylimų, tiesa?..

Kai pasirenku darbą, dirbu jį geriausiai, kaip moku. Darbo vieta niekada nelieka tokia pati, kaip man atėjus: prisiimu naujų funkcijų, plečiu atsakomybės ribas, taikau naujoves, siekiu tikslų. Mano smegenys nuolat užimtos sprendimais, kokius procesus dar galima patobulinti, kad nereikėtų daug dirbti. Man patinka keisti gyvenimą.

Kaip besiklostytų, nesu pasigailėjusi, kad išėjau iš kurio nors darbo. Pakeitusi posakį, galiu pasakyti, kad darbe džiaugiesi du kartus: kai ateini ir kai išeini.

Su dukra Alfreda gimnazijos baigimo proga

Ir štai, prieš 12 metų, palikusi Lietuvoje, kaip daugeliui gal atrodytų, „svajonių darbą“, imi ir su dukra Alfreda išvyksti už Atlanto. Atostogos, virtusios emigracija – sutik, išties retas atvejis. Dabar tai pati vadini avantiūra, o kaip tuomet buvote sutiktos Čikagos lietuvių? Ištiesta pagalbos ranka, o gal... pavydu (maždaug „juk jai ir ten buvo gerai!“) – ko patyrėte daugiau?

Mūsų emigracijos patirtys – kaip ir milijono lietuvių: sunku, labai sunku, neįmanomai sunku – kol pasidaro lengva.

Esu dėkinga kiekvienam sutiktam, nes jie padėjo, kaip mokėjo ir suprato. Pradžioje mano draugė už mane gyveno mano gyvenimą, kol apsipratau ir įsitraukiau. Sulaukiau daug geranoriškumo. Sąmoningo kenkimo atvejus galiu suskaičiuoti ant vienos rankos pirštų. Bet likimas viską sustumdo į savo vietas, kaip šaškes.

Nelabai kam sakiausi apie savo gyvenimą Lietuvoje. Tai buvo praeitis, neturinti pritaikomosios vertės naujomis sąlygomis. Reikėjo kurtis naujai.

Yra ir „kita Vilmos pusė“ – profesinė: Čikagoje keletą metų iš eilės ji buvo apdovanota už geriausius darbo rezultatus vienoje iš JAV draudimo kompanijų. Nuotraukoje – su dukra bei kompanijos atstovais, atsiimant apdovanojimą

Čikagoje ne vienerius metus Tau teko dirbti lietuviškoje žiniasklaidoje. Kuo ypatinga buvo ši patirtis? Kokie, Tavo akimis, pagrindiniai skirtumai tarp Lietuvoje ir išeivijoje leidžiamos spaudos, transliuojamų radijo laidų?

Atvykus labiausiai krito į akis žodynas. Čia vartojame sulietuvintus amerikonizmus ir konstrukcijas, jungiam dvi kalbas.

Lietuvišką žiniasklaidą čia pavadinčiau pasinaudojamo pobūdžio. Ji praktiška, patarianti, tarnaujanti bendruomenės reikmėms. Ir, daugeliu atvejų, tu darai begalę darbų: esi ir redaktorius, ir korespondentas, ir stilistas, ir administratorius.

Dėl darbo pobūdžio ėjau į beveik kiekvieną lietuvišką renginį, susipažinau su bendruomenės veikla. Mes visi buvome 10–15 metų jaunesni, alkani pažinimo ir kupini entuziazmo – nostalgiškas laikas…

Čikagoje Vilma mielai dalyvauja vietos lietuvių bendruomenės veikloje

Neseniai įvyko labai įdomus dalykas – buvai pakviesta dirbti ilgiausiai pasaulyje nenutrūkstamai leidžiamo lietuviško laikraščio „Draugas“ taryboje. Jei jau sutikai, turbūt tiki tuo, kad spausdintas žodis išeivijoje vis dar turi ateitį?

Kai tik atvykau į Čikagą, „Draugas“ manęs nepriėmė, kaip ir „Amerikos lietuvis“. Kas žino tą faktą, šypsosi, ir mano pakvietimą į „Draugo“ tarybą vertina trumpai – pagaliau.

Mano patirtis ir įgūdžiai buvo reikalingi „Verslui“ ir „Čikagos aidui“, suformavau konkurencingą laikraštį.

Paskutiniu metu buvau atitolusi nuo žiniasklaidos reikalų, dirbu visai kitoje srityje. Tačiau sugrįžusi galiu pasakyti: dėl „Draugo“ esu euforijoje. Redakcija – ypač stipri, visi profesionalai, turintys viziją ir energijos jai realizuoti.

Per dvylika metų užsidarė mažiausiai septyni Čikagos lietuvių laikraščiai (tarp jų – ir garsiausias trečiabangių savaitraštis „Amerikos lietuvis“), kelios radijo laidos, televizija. Noriu prisidėti, kad „Draugas“, leidžiamas 109 metus, eitų toliau.

Pakalbėkime pagaliau apie Tavo knygą. Juk net ir pakeitusi darbo profilį – iš spaudos perėjai į draudimo, finansų sferą – rašyti niekuomet nenustojai: nuo 2010 metų kuri savo tinklaraštį, visada smagu skaityti Tavo linksmus įrašus socialiniame tinkle „Facebook“. O ar esi kada taip intensyviai susirašinėjusi su Lietuvoje likusiomis draugėmis, kaip tai daro Tavo pirmosios knygos „Aš tau sakau“ herojės? Kaip visiems tiems rašymams – jau nekalbant apie 300+ puslapių knygą – atradai (ir vis dar randi) laiko, turint omeny pašėlusį gyvenimo tempą JAV?

Pasitraukusi iš žiniasklaidos rašiau, bet ne kasdien, ir labai mažai. Dabar matau, kad tas priverstinės tylos periodas sprogo knyga. Rašiau kavinėse tarp susitikimų su klientais, vėlai naktį ar anksti, nuo keturių ryto, kada tik sugriebdavau laiko.

Daug kas mano, kad knyga – tai mano gyvenimas. Turiu atskleisti: ne, tokios draugės Saulės Lietuvoje nėra. Sutikčiau, kad tai – bendrinis mano draugių portretas, sujungtas fantazijos.

Mane pažįstantys artimiau buvo nurodę mano vieną draugę, sakydami, kad ji – Saulės prototipas. Aš draugei apie tai užsiminiau, ir ji atsakė: norėčiau tokio gyvenimo kaip Saulės, ir tokio Vandenio, ir Kvepalų.

Populiariojo romano autorė daug gerbėjų turi ir Čikagoje. Čia ji savo knygą pristatė „Knygų klube“, „Sielos“ galerijoje

Vilma turėjo progą pristatyti savo knygą ir per nacionalinę televiziją – LRT laidoje „Labas rytas“

Elektroninių laiškų romano herojų – „amerikonės“ emigrantės Ados ir Lietuvoje gyventi likusios jos draugės Saulės – paveiksluose galima rasti nemažai Tavo bruožų: panašaus amžiaus, vienos užauginusios vaikus, smalsios, šmaikščios, besistengiančios – kas benutiktų – džiaugtis gyvenimu. Ko nepaminėjau?

Kaip sakoma, tokios knygos dar neskaičiau, todėl parašiau. Mano aplinkoje daug moterų, kurios vienos užaugino vaikus, padarė karjerą, įsikūrė.

Penkiasdešimtmetės Amerikos visuomenėje ruošiasi naujai asmeninei patirčiai, kai vaikai išvažiuoja mokytis. Lizdas ištuštėja, paprastai keičiama gyvenamoji vieta, kurios buvo laikomasi dėl mokyklų, ir galima realizuoti sumanymus, kuriems anksčiau trūko laiko. Ši visuomenė atvira bet kuriam amžiui.

Tas galimybes ir norėjau akcentuoti: gyvenimas sustoja tik tada, kai pats jį

sustabdai, apsiriboji, neleidi sau.

Viename interviu minėjai, kad „Lietuvoje yra labai gražu, tačiau žmonės čia vis dar nesimoko būti laimingi“. Tavo manymu, kokius nusistovėjusius ir laimei kenkiančius dalykus reikėtų pirmiausiai keisti, kitaip sakant – nuo ko čia reikėtų pradėti? (Man regis, „mokėjimo būti laimingam receptą“ galima užčiuopti ir Tavo knygoje, tiesa?)

Linksiu galva – taip, būti laimingam dažnam reikia mokytis. Moksliškai įrodyta – kur kreipi savo energiją, ten ir esi, tą ir kuri.

Žiniasklaidoje tekstų analizei naudojamas statistinis metodas – skaičiuojama, kiek kartų tekste vartojami reikšminiai žodžiai. Pavyzdžiui, pavadinime kalbama apie susitaikymą, tačiau tekste nuolat kartojami neapykantą kurstantys žodžiai. Kas užsifiksuos pasąmonėje?

Apie save gali manyti, kad esi pozityvus ir optimistiškas žmogus. Bet jeigu tavo dienos laiką sudaro kaltų ieškojimas ir kaltinimas, skundimasis, nepasitenkinimas, niekinimas, nuvertinimas, pretenzijos, pamokymai, kaip kitas turi elgtis, žinok – tu esi tame, ką skleidi.

Svarbiausia mano knygos mintis ir yra – kaip tu pats turi pasikeisti, kad būtum laimingas. Asmeninio tapsmo jėga kuria laimę.

Sakai, pirmąją knygą parašei tam, kad būtų juokinga. Žinau, jog Tavo galvoje jau „gyvena“ ir antroji knyga. Ar žadi likti ištikima savo stiliui ir toliau mus linksminsi, o gal jau laukti visai kito žanro ir stiliaus?

Girdžiu, daug kas tikisi knygos pratęsimo. Dar nežinau, kaip susidėlios. Dar net neateina laikas, kada galiu rašyti. Mane vejasi atidėti darbai, kuriuos reikia atlikti, taip pat atsiranda naujų įsipareigojimų.

Norėčiau išbandyti ką nors nauja. Bet, pagal savo būdą, neįsivaizduoju ko nors liūdno – depresyvių tekstų prirašyta ir be manęs.

Noriu kiek paprovokuoti: o juk Tave laisvai galima apkaltinti, jog nesi patriotė ir netgi skatini emigraciją (romano pabaigoje herojės kalba apie tai, kad galbūt susitiks Amerikoje, nes ir antrajai draugei taip pat atsiranda pretekstas – žinoma, meilė – emigruoti). Ką Tu į tai?

Mes to iš knygos nežinom, tačiau galim nuspėti, kaip mums atrodo geriau. Herojės tikisi, kad susitiks, galbūt Amerikoje, mes pasiduodam jų viltims, kuriame jų laimingą ateitį ir linkim laimės.

Aš savo gyvenimu jau paskatinau emigraciją. Galiu tik tikėtis, kad mano anūkai kalbės lietuviškai, bet to nežinau.

Patriotiškumo neįmanoma atimti, kaip pilietybės. Jį užtvirtinau Amerikoje, dalyvaudama lietuvių bendruomenės veikloje, vežiodama savo dukrą į lituanistinę mokyklą, pasakodama bendradarbiams amerikiečiams apie savo šalį.

Viena iš rašytojos aistrų – kelionės. Su dukra Havajuose

Ir pabaigai – labiau pasiūlymas, nei klausimas. Jei savo emigraciją į Ameriką vadini avantiūra, galbūt Tave sužavėtų dar vienos, ne ką mažesnės avantiūros idėja – imti ir po daugelio metų visam laikui sugrįžti atgal į Lietuvą?!

Taip Tu ir padarei, Vaiva, ir, kaip matau, esi laiminga.

Neplanavau niekada emigruoti, bet išvažiavau. Nenoriu dar planuoti ateities, mane žavi galimybės. Gal mes susitiksim, Vaiva, kaimynystėje kur nors Čilėje, Balyje ar Tenerifėje.

Atviras pasaulis man yra didžiausia vertybė, kurią duoda gyvenimas.

Vilmos Kavos asm. archyvo nuotraukos

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS